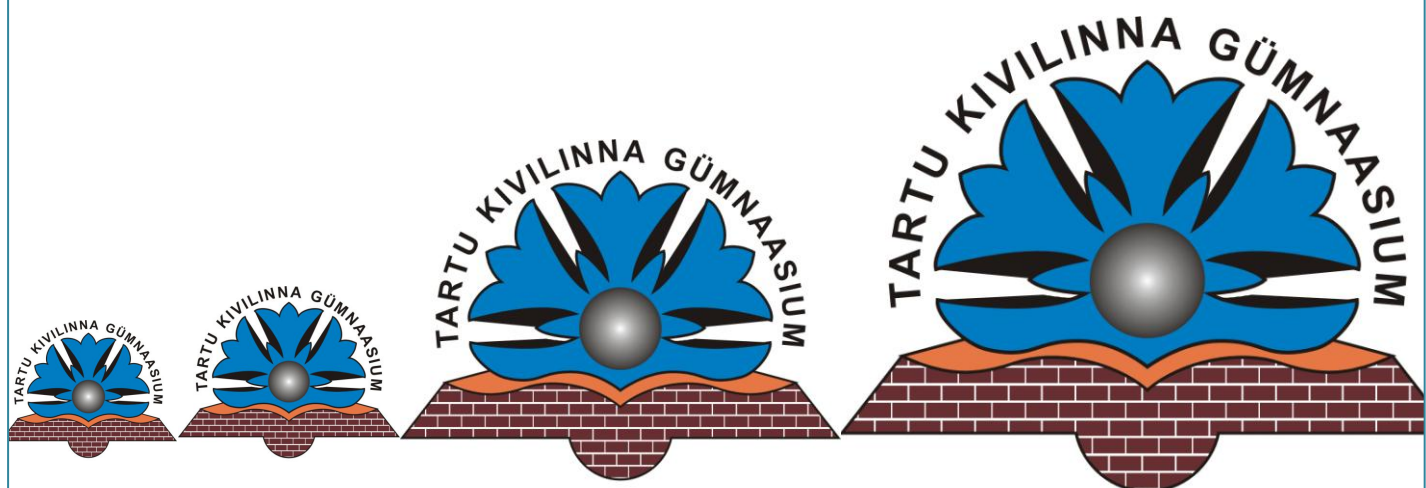

Tartu Kivilinna Gümnaasiumi väärtustevõrgu punumine. Kuidas saavad kool ja lapsevanem heatahtlikeks partneriteks?

Väärtuskasvatuse analüüs TÜ Eetikakeskuse
„Väärtuskasvatuse kool 2012“ konkursiks

Tartu Kivilinna Gümnaasium

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
KOOL JA VÄÄRTUSARENDUS	5
Tartu Kivilinna Gümnaasium	5
Põhiväärtused ja tee nendeni.....	6
KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA-KAASAMINE JA PARTNERLUS	10
Teoreetilised võimalused lapsevanema kaasamisel	10
LAPSEVANEMATE KAASAMINE TARTU KIVILINNA GÜMNAASIUMIS	12
Lapsevanemate hinnangud koolile rahulolu-uuringu alusel	19
KOKKUVÕTE	23
KASUTATUD KIRJANDUS	24

SISSEJUHATUS

Ühiskond ei ole kunagi varem arenenud nii kiiresti kui viimasel sajandil. Pidev muutustes elamine nõuab meilt tugevust ja pidet tugevate põhimõtete näol. Kooli ja lapsevanemate ühised väärtused ja moraalne tugevus aitavad toime tulla nii kiiresti muutuvate olude kui neist tulenevate pidevate valikutega. Kuigi mõlema osapoole hoiakud on samuti muutuvad ühes nõuetega koolile ja õpetajale, on vajalik üksteise mõistmine, et kumbki osapool pole olukorras süüdi ja edasi tuleb liikuda siiski koos ühise eesmärgi poole. Esikohale seavad on seejuures mõlemad pooled eelkõige lapse huvid.

Üha enam räägitakse ühiskonnas väärtuspõhisest koolist, väärtuskasvatusest ning teadlikust kooli väärtusarendusest kui lahutamatu igapäevatööst rehkendamise ja lugemisoskuse õpetamise kõrval. Juriidilise aluse ja kohustuse paneb selleks koolile nii põhikooli kui gümnaasiumi riiklik õppekava, kuid ka riiklik väärtusprogramm ja viimasega seotud projektid toetavad koole igapäevases väärtusarenduses ja oma tegevuse analüüsimisel. Teisalt on kooli põhitegevus-õpetamine ja kasvatamine-lahutamatu seotud ka väärtuste edastamisega. S. Hirsjärvi (1998) sõnul on väärtustel kasvatuses keskne tähendus ning kasvatusprotsess on igal juhul liikumine ühiste väärtuste suunas. Väärtuskasvatus on eluline ja elujõuline osa kogu pedagoogikast, igas haridusvaldkonnas ning läbi kõigi kooli tasandite ning -osapoolte kaasamise (Lovat et al, 2010). Kuigi pidevalt räägitakse kõigis koolides vajadusest vanemat kaasata ja igapäevases koostööst kui võtmetegurist nii edukuse saavutamisel kui probleemide lahendamisel, näeme praktikas siiski vähe koole, kus vanemad on partneriteks ning toimub ühine õpilase toetamine tema kasvamisel.

Lapsevanem, lapsevanemad, perekond, kodu- ei ole suurt vahet millist mõistet me kasutame rääkides kooli partnerist lapse suunamisel ja arendamisel. Perekonna all mõistetakse

ühiselt koos elavate isikute kogumit. Perekond on esmane üksus, kus laps omandab oma mõtted ja arusaamad ning seda võib vaadelda kui isiku kompetentsuse ja heaolu arengu võtit (Lukk, 2008).

Kuigi kodud ja infovõrgustikud on erinevad, jõuavad mingil hetkel kõik lapsed kooli ning veedavad suure osa päevast seal. Just sellepärast on kooli ülesanne aidata õpilasel otsida õigeid väärtusi. Kuigi see kõik on nüüd õppekavas kirjas, on tegevuste reaalsesse praktikasse toomine siiski veel ebaühtlane (Lukas, 2009). Koolilt oodatakse eelkõige vanemate, aga ka ühiskonna poolt üldiselt nii head haridust laiapõhjaliste teadmiste, oskuste ja

Lapsevanem K:
„Meie koolist
teevad erilise kooli
head õpetajad“

otsustusvõime näol, tugevat kasvatustööd, rõõmu ja õhinat, aga vajadusel ka järelvalvet pikaks päevaks. Kuigi koolil on palju ülesandeid ja rikkalikult erinevaid ootusi ja lootusi, on koolil olemas ka alati võimalik partner toimetulekuks. Laps tuleb kõigi oma lootuste, ootuste ja nõudmistega kodust, seega lapsevanem on koolile igal juhul partneriks. Milliseks koostöö kujuneb oleneb suuresti sellest, kuidas kool seda alustab.

Lapsevanem B :
„Selle kooli teeb eriliseks see, et oluline on, et lapsele meeldib koolis!“

K. Lukk (2008) nimetab tööd lapsevanematega eriti oluliseks: „Kui vanemad mõistavad oma võimalusi ja rolli, siis saavad nad ka efektiivselt aidata oma lastel õppida. Vajaliku muutuse sisu seisneb eelkõige selles, et vanemad ja õpetajad ei töötaks enam eraldi, vaid ühiselt lapse arengu toetamiseks . Töö lapsevanematega on üheks olulisemaks teguriks, mistõttu tuleb sellele koostöövaldkonnale eraldi tähelepanu pöörata.“

Lapsevanem A: “Minu ülesanne on last 7-eluaastani kasvatada, sealt edasi peab ühiskond temaga toime tulema!”

Käesoleva analüüsi illustreerimisel on kasutatud anonüümseid väljavõtteid vanemate hinnangutest rahulolu-uuringus, vestlustes õpetajatega ja õpetajate kirjeldusi huvitavatest vestlustest lapsevanematega. Tsitaadid on illustratiivset laadi, kajastades eelkõige õpetajate ja lapsevanemate individuaalsust, eripalgelisust ning koolielu mitmevärvilisust.

Anna-Liisa Blaubrück
Ülle Talts
Pille Saadjärv

Lapsevanem E: „Meeldib see, et kui on lastel välised üritused nagu näiteks kino , teater või muu selletaoline üritus, siis organiseerimine ja selle teavitamine on head“

KOOL JA VÄÄRTUSARENendus

Tartu Kivilinna Gümnaasium

Vastavalt Tartu Kivilinna Gümnaasiumi põhimäärusele (Tartu Linnavolikogu, 2011) on kool Tartu Linnavalitsuse hallatav munitsipaalkool, mis tegutseb Tartu Linnavalitsuse haridusosakonna haldusalas. Kool lähtub oma tegevuses käesolevast põhimäärusest, seadustest ja nende alusel antud õigus- ja haldusaktidest. Kool on ühe asutusena tegutsev põhikool ja gümnaasium, kus õpilastel on võimalik omandada põhiharidust ja üldkeskharidust. Kooli õppekeel on eesti keel. Koolis toimub statsionaarne õpe.

Tartu Kivilinna Gümnaasium avati (kooli koduleht www.kivilinn.tartu.ee/kool/ajalugu) 1985. aastal Tartu 16. Keskkooli nime all. Õppimist alustas 580 õpilast 19 klassikomplektis. 2004/2005 õppeaastast tegutseb kool kahes õppehoones. „Väikeste majas“ tegutseb põhikooli osa 1.-7. klassini ning „suurte majas“ 8.-12.klassi õpilased. Hetkel õpib koolis 1442 õpilast.

Lapsevanem C: „Hea e-kooli süsteem. Tugevad õpetajad. Mulle meeldib ka see, et nn väikeste ja suurte majad on eraldi.“

Koolis tegutseb palju huviringe. 1. klassides alustatakse nelja paralleeliga looduse, spordi ja inglise keele süvaõppe suundadega. Gümnaasiumis on viis õppesuunda: keskkonna ja tervishoiu, tehnika ja tehnoloogia, inglise keele ja spordi, inglise keele ja kultuuri ning inglise keele ja ühiskonnateaduste õppesuunad. Kooli eripäraks võib pidada nii suurt õpilaste arvu, kahte koolimaja, järjepidevaid suundasid 1.-12. klassini, 2004. aastast tegutsevat HEV õpilaste abistamisele suunatud osakonda, *Deutsche Sprach Diplomi* õpet ja ka inglise keele süvaõppega seonduvaid praktikaid ning keskkonna, spordi ja tehnika suundadega seonduvaid õppelaagreid. Kool on Tartu ülikooli haridus- ja sotsiaalteaduskonnale arvestatav praktikabaas aastast 1987.

Lapsevanem F: „Hea motivatsioon on hea õppeedukus ja mulle tundub, et õpetajad motiveerivad hästi lapsi.“

Kooli juhtimine ning otsustusprotsess toimub demokraatlikel alustel ning vastavalt kvaliteedijuhtimise nõudmistele. Kõik ettepanekud jõuavad õpetajatelt ning ainekomisjonide juhtidelt arendusnõukoguni, kus neid arutatakse, kinnitatakse või lükatakse ümber ning direktioon kaalub arendusnõukogu ettepanekuid. Arendusnõukogu koosneb aineseksioonide- ja suundadejuhtidest ning direktioonist. Lisaks sellele käivad koos ainekomisjonid ning gümnaasiumis ka suundade õpetajad. Iga aasta alguses seab

arendusnõukogu õppe- ja kasvatustöölased eesmärgid ja ülesanded ning sealhulgas ka väärtuskasvatusalase põhirõhu uueks õppeaastaks.

Lapsevanemad D: "Oleme rahul, laps läheb kooli rõõmsal meelel ja on väga rahul klassikaaslaste ning õpetajatega."

Põhiväärtused ja tee nendeni

P. Valk'i (2009) sõnul peab kajastuma nii kooli arengu- kui ka õppekavas väärtuskasvatus. Meie kooli põhimõttesse on kirjutatud soov olla väärtuspõhine kool. Ka kooli missiooni ja visiooni sõnastuses kajastub kooli väärtuspõhisus. Oma arengukavas (2011) on kooli põhimõtteid kirjeldatud järgnevalt: „Kool on haridusasutus, kus oluliseks arengumootoriks on koostöö ja partnerlus. Kodu, perekond, lapsevanemad on lapse arengu esmaseks suunajaks ja kooli ülesandeks on toetada lapsevanemaid laste arendamisel. Selle protsessi tulemuslikkus sõltub partnerlussuhete ja koostöö efektiivsusest, sest lapse seisukohalt on oluline, et kõik protsessi osapooled tegutseksid ühistest põhimõtetest lähtuvalt ehk lapse arengut toetav väärtussüsteem oleks ühtne. Sellest tulenevalt on Tartu Kivilinna Gümnaasium valinud väärtuspõhise kooli tee.

Esimest korda arutati kooli põhiväärtuste üle 2009/2010 õppeaastal. Läbi erinevate arutluste ja vaidluste töörühmades (ainekomisjonid, direktori poolt määratud aktiivrühm õpetajatest, direksioon, arendusnõukogu) leiti, et need võiks olla **tarkus, hoolivus ja vastutus**. Põhiväärtused kinnitas arendusnõukogu. Samas ei ole arendusnõukogu see meeskond, keda P. Valk (2009) peab silmas, kui kirjeldab tööd, mis koolis peab väärtusarenduseks tegema.

Kooli missioon: Tartu Kivilinna Gümnaasium kui kvaliteetset konkurentsivõimelist haridust andev õppeasutus võimaldab õpilastele võimetekohase arengu turvalises, kaasaegses ja akadeemilises õpikeskkonnas ning kujundab neist hoolivad, toimetulevad, arenemisvõimelised ja terve eluhoiakuga elukestvad õppijad.

Kooli visioon: Tartu Kivilinna Gümnaasium on hästitoimiv väärtuspõhine kool, kus õpilasel on võimalik kujuneda terve eluhoiakuga isiksuseks ning vastutusvõimeliseks kodanikuks, kes austab oma riiki ja kultuuri.

Õpetaja B: "Minu kogemus ütleb, et telefoni teel pole mõtet asju ajada. Kui konflikt on õhus, tasub kõik lapsevanemad kokku kutsuda. Lastevanemate vestlusringis võib selguda, et suurem osa lapsevanemaid asuvad õpetajale toeks. Minul on see kogemus. Soovitan!"

Eelmise aasta väärtusarenduse analüüs tõi kaasa palju muudatusettepanekuid kooli dokumentatsioonile, osa neist realiseerus õppekava muudatustest, mõningad jäävad ootele uue arengukava koostamiseni.

Tänu läbiviidud analüüsile sai kokku kutsutud kooli väärtusarendusmeeskond, koostöös väärtusarendusmeeskonnaga on välja töötatud deklareeritud väärtuste mudelid, järjepidevad ja üldtööplaanis kajastuvad väärtuspõhised üritused ning on tekkinud jätkuv soov analüüsida toimuvat. Eelmise aasta väärtusarenduse analüüsi töö tõstatas vajaduse sõnastada kooli

Lapsevanem H: „Kõige olulisem on see, et õpetajaid hinnatakse ja ei jäeta keerulisemate probleemidega üksi. Lapse arvamus: miks ei või kirjutada, et sellist asja ei ole?

arengukavva väärtusarendusalased eesmärgid, kuna varem need sealt puudusid. Samuti peaks väärtusarendusmeeskonda kaasama kooli rahulolu-uuringu koostamisse, kuna need on hetkel suurimaks allikaks väärtusarenduse analüüsi

tehes.

Väärtuste deklareerimiseni jõuti läbi erinevate töörühmade arutluste, mis toimusid kahe aasta jooksul. Väärtustest on räägitud hoolekoguga, kuid laiemat arutelu vanematega kahjuks veel ei ole olnud. Samuti on siinkohal vajakajäämine kooli muu personaliga kommunikatsiooni osas. Need arutlused seisavad veel ees. Siiani ei ole see toimunud, kuna tundus vajalik saada enne selgus enda sees ja hetkel püüame kaardistada olukorda, mis meil vanemate kaasamise ja koostöö osas on. Vanematega koostöö suurimaks väljundiks koolis on hoolekogu. Oleme uhked, et meie kooli hoolekogu ei ole fiktiivne. Meie kooli hoolekogu liikmed osalevad aktiivselt nii igapäevases õppe- ja kasvatustöös kui ka kooli arengusuundade planeerimisel ja koolijuhi töö üle järelvalves. Me oleme leidnud hoolekogusse aktiivsed ja kooli arengust huvitatud lapsevanemad.

Väärtuskasvatusalast tööd ning tegevusi võib kirjeldada järgmise skeemiga. Keskseks on siinkohal kooli õppekava ning arengukava, mis on alusdokumendid koolis toimuvale. Keskelt pinnalt kasvab

välja viis suunda, mis on oma sisult küll sarnased, kuid siiski muudelt karakteristikutelt (sihtrühm, tegevuse kestus, sagedus, sügavus) erinevad.

Eelmisel aastal väärtusarendust analüüsides leidsime vaid kolm põhitegevuse suunda, nüüd mõeldes sihtrühmadele ja vaadeldes valdkondi, kuhu on koolis kaasatud lapsevanemad oma tegevusega, leidsime järgmised kategooriad.

Reaalselt on vanemad kaasatud kõigil tasanditel ka kooli väärtuskasvatuse tegevustesse. Tõesti ei ole see kaasamine täielik ja kindlasti on palju

Lapsevanem V:
„Lisaks õppimisele on laps koolist leidnud endale palju toredaid sõpru. Kiita tahaksin ka lastevanematele mõeldud Gordoni perekooli Kivilinna Gümnaasiumis“

üritusi, tegevusi või sündmusi, mille juures lapsevanemaid veel kahjuks ei ole, kuid samas on ka igal tasandil mingi tegevus, kus lapsevanaemal on kandev roll. Me ei saaks viia läbi isadepäeva kontserte ilma isadeta või korraldada ametitepäeva ilma koostöövalmite ja esinema tulevate vanemateta.

Joonis 1. Väärtuskasvatusalase töö sihtgrupid ja tasandid (2012).

Üldtööplaanijärgsetest üritustest võib esile tuua ülekoolilist orienteerumispäeva, mida viib läbi lapsevanem. Ta pakub omal initsiatiivil koolile võimalust 1.-7. klassiga minna orienteeruma Tartu linna parkidesse või linnalähedasse metsa. Lapsevanem on siinjuures nii peakorraldaja kui ka

läbiviija lähtuvalt oma hobist ja huvist spordiala vastu. Lapsevanema huvist on välja kasvanud ülekoolliline traditsioon, mis nüüdseks on juba toimunud viiel aastal.

Väärtusvõrgu punujate tegevuste juures on suureks abiks nii hoolekogusse kuuluv aktiivne lapsevanem, kes aitab osaledes õpilastoid hindavates žüriides, viib vajadusel läbi või aitab korraldada aulatunde või ka kaks perekonda: perekond Perez Toribios, kes tuleb meeleldi terve perekonnaga esinema ja annab oma panuse nii väärtustegevustesse kui ka suurepärasesse näitese väärtustest, mida me oleme avalikult tunnustanud-hoolivus ja vastutus; ja perekond Viinalass, kelle lapsed on tänaseks küll kõik meie kooli lõpetanud, kuid on valmis alati tagasi pöörduma ja andma oma panuse esinedes väärtuskasvatustegevustega seotud üritustel.

Need on kaks peamist näidet, kuid täpsemalt on kirjeldatud lapsevanemate tegevusi järgmises peatükis.

Õpetaja A: „Lapsevanem S. on mul iga päev abis, koos paneme kõik lapsed riidesse, koos riietame lahti, tema paneb mütsid pähe, mina sõlmin paelad kinni. Nagu kaks kanaema!”

Õpetaja H juhtum: „Väärtuskonflikt erinevatest oludest koolis ja kodus. 8-lapseline ema. Tema 1.klassis õppiv laps ei jõua edasi, sest koolitüüp on vale. Ema keeldub koostööst. Rusikaga peksab lauda ja karjub, et tal on 8 last, katsu ise neid toita ja katta, siis pean veel kuskil käima ja kodus lapsega tegelema. Teie asi on õpetada nii, et laps kahtesid ei saaks Hüsteeriline, agressiivne. Aitas pikaajaline ja järjepidev töö vanemaga. Tuleb kiita last ja ema . Eesmärgiks mitte ärasaatmine, vaid lapsele eduelamuse pakkumine. Õpilane sai juba teisel aastal õigesse koolitüüpi“

KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA-KAASAMINE JA PARTNERLUS

Teoreetilised võimalused lapsevanema kaasamisel

K. Lukk (2008) on uurinud oma väitekirjas kodu ja kooli vahelist koostööd ning toob välja termini tausta:

Termini "kooli ja kodu koostöö" (home-school cooperation) kõrval kasutatakse antud suhte kirjeldamisel mõisteid „partnerlus” (partnership) ja “lapsevanemate osalemine” (parental involvement). Kuigi tegemist on erinevate terminitega, on nende sisul ühine alus, mida võiks sõnastada kui toimivat suhet, mida iseloomustavad ühine eesmärgitunnetus, vastastikune austus ja valmisolek läbirääkimisteks.

Lapsevanemate osalemist on mitmed uurijad nimetanud peamiseks jõuks uues haridusstrateegias. Samas aga tunnevad vanemad, kes seisavad silmitsi muutuva haridus- ja õpikeskkonna probleemidega, end ebakindlalt, mistõttu ei saa nad ka oma lapsi raskustes aidata. See seab aga koolide ette lisaks laste harimisele ka lastevanemate koolituse ülesanded.

M. Berkowitz (2009) peab oluliseks iseloomuskasvatuse kui väärtuskasvatuse ühe võtmetegevuse osaks mitte niivõrd seda, milliste meetoditega õpilast õpetatakse ja kasvatatakse kuivõrd seda, mismoodi teda üldiselt koheldakse eelkõige temale oluliste (aga ka kõigi teiste) isikute poolt. Seega on kool ja kodu üsna võrdses seisus, kui õpilasel on usalduslik side õpetajaga ning koolis töötavad täiskasvanud on talle lähedased ja õpilastel on nendega usalduslik suhe.

K. Lukk (2008) kirjeldab tugevat koostöövõrgustikku kooli ja kodu vahel soodsa õpikeskkonna kujunemise ning lapse iseloomu arengu toetajana. Ta viitab uuringutele, mis on vaadelnud lapsevanemate osaluse määra seost laste koolis toimetulekuga ning tulemused näitavad selget positiivset seost lapsevanemate osaluse suurenemise ja laste moraalil, hoiakute ning õpitulemuste paranemise vahel.

Lapsevanema aktiivsuse tõus kooli-kodu partnerluses vähendab tunduvalt lapse koolist väljalangevuse riski. Märkimisväärselt tugev on lastevanemate osaluse seos laste käitumuslike väljunditega (õppeedukusega on seos nõrgem) ehk mida aktiivsemad on lapsevanema suhted kooliga, seda väiksem on lapse destruktiiivse käitumise tõenäosus.

Lapsevanem J: “Minu ettepanek on, et leida koolis rohkem võimalusi kõigi õpilaste tunnustamiseks (kõik ei saa esikohti võita, kuid näiteks mistahes kooli esindamine on märkimisväärne).

Samas ei ole praeguste õpetajate baaskoolitus andnud neile ettevalmistust väärtuskasvatusega tegelemiseks. Väärtuskasvatuse metoodikat ega eetikaalaseid kursusi ei ole pidevana ühegi eesti

kõrgkooli õpetajakoolituse õppekavas varasemalt olnud (Valk, 2009). Õpetaja käitub

seega tunnis ja oma ainetundi ette valmistades väärtusarenduse seisukohalt oma parema äranägemise järgi või isiklikule moraalsele arengule toetudes. Tänu riiklikule väärtusarenduse programmile on aga üha enam ka neid õpetajaid, kes väärtuskasvatuse teemaga ainetunnis ja oma töös üldisemalt teadlikult tegelevad.

On küll uuritud õpetajate väärtusi oma tööd tehes (Lilles, Valk, 2009) ja toodud

lisaks teadlikule õpetajapoolsele tegevusele välja tähtis õpetaja roll õpilaste mõjutaja ja

kohtlejana nende moraali arendamisel (Berkowitz, 2009; Jakobson, 2009). Siiski nimetatakse teoorias tihti õpetaja olulisust eeskujuna (Niemi, 2009), kuid ei anta täpseid juhiseid, kuidas kasvatada omakorda neid õpetajaid, kes tuleks selle suure rolliga toime. Siinkohal on samuti oluline väljakutse õpetajakoolitusele selles, et noor õpetaja oskaks märgata, analüüsida ja reflekteerida oma tegevust klassiruumis, et ta suudaks lisaks väärtuskasvatus tegevustele klassiruumis näha ka võimalusi vanemate kaasamiseks ja nendega koos töötamiseks.

Lapsevanem L:
„Õpilased
võiksid
õpetajatesse
paremini
suhtuda.“

Lisaks on õpetajal tähtis roll olla eeskujuks ka väljaspool klassiruumi ja mitte vaid õpilastele. Õpetaja on haritud spetsialistina esmane kontaktivõtja- ja -hoidja lapsevanematega suheldes. Õpetaja peab olema aktiivne pool ja algataja suhtluses. Ideaalis on õpetaja eeskujuna lapsevanemaga suhtluses sotsiaalselt adekvaatne suhtleja, rahulik ja usaldav ning usaldusväärne, lugupeetav ning vanemasse lugupidamisega suhtuv. H. Krips (2009) viitab uuringule, kus õpetajate suhtlemismallidena toodi välja neli olulist dimensiooni: need on heatahtlikkus, paindlikkus, kehtestavus ja eetilisus.

Õpetaja G: „Mul ei ole vaja tunda neid vanemaid, piisab kui nad need lapsed mulle tundi saadavad, küll ma siis juba toime tulen!“

Lõpetuseks tsitaat meie direktorilt (Lukk, 2008): „Kodu ja kooli koostöö ei ole protsess, kus saab kindlate reeglite alusel täpselt määratleda, mis on edu tagavad strateegiad ja meetodid. Iga laps on individuaalne ja nagu eelnevalt mainitud mängib iga lapse arengu juures rolli teda ümbritsev võrgustik oma erinevate mõjuteguritega. Kodu ja kooli kui võrdsete partnerite omavahelise töö organiseerimisel saame rääkida põhipunktidest, millest lähtudes protsessi kulgu ühiselt juhitakse.“

LAPSEVANEMATE KAASAMINE TARTU KIVILINNA GÜMNAASIUMIS

Lapsevanem F: “Õpilased teavad väga hästi oma õigusi, kuid unustavad tihti oma kohustused”

Vaadeldes meie lapsevanemate osalust koolielus, võtame aluseks lapsevanemate osalemise on mitmedimensiooniline mõiste, ms jaotab osalus võimalused neljaks (Lukk, 2008):

- vanema-lapse dimensioon: lapsevanema ja lapse omavahelised vestlused koolist, koos õppimine;
- lapsevanema-õpetaja dimensioon: kooli igapäevastes tegevustes osalemine (koosolekute ja tundide külastamine, vestlused õpetajatega);
- lapsevanema-kooli dimensioon: kooliarenduses osalemine;
- lastevanemate organisatsiooni dimensioon: erinevates lastevanemate organisatsioonides osalemine.

Esiteks – vanema ja lapse dimensioon. Otseselt koos õppimist või vestlusi lapse ja õpetaja vahel koolis meil ei toimu. Eelmisel aastal soovisime küll korraldada vanemate ja laste vestlusringi kevadel vastutuse teemal, kuid kahjuks jäi see ära. Siinkohal on meile küll abiks arenguestlused, kuna meil toimuvad need alati koos lapse ja lapsevanemaga. Sellisel kujul võib vestlus muutuda lapse ja lapsevanema omavaheliseks suhtluseks, kuid seda siiski harva. Küll on meil I ja II kooliastmes päevi, mil vanemad annavad tunde või on lastega koos kooli, õppekäikudel ja sealjuures toimub ka koosõppimist.

Arvatavasti oleks siinkohal suur kasutamata ressurss, kui me suudaks lapsevanemad kaasata sedavõrd, et nad osaleks vähemalt mõnel korralgi õppeaastaski tundides, kus õpetatakse midagi uut mõlemale osapoolele, oleks see äärmiselt motiveeriv ka lastele.

Küll aga on meil loodud võimalus vanemale kodus läbi e-kooli olla kogu aeg kursis ja osaleda õpilase igapäevases koolitöös. Meil on e-kooliga liitunud põhikooli osas kõik lapsevanemad. Ka uutest õpilastest, kes õppeaasta jooksul liituvad, saavad üsna kiiresti meie kooli enda e-kooli kasutajad ja pooldajad. Kiire kontakt läbi e-kooli, koduste ülesannete hea märkimistase ning hinnangute ja tagasiside suur osakaal, abistab lapsevanemat igapäevase infoni jõudmisel.

Lisaks toimub aktiivne suhtlus m-kooli (*Mobi solutions*) kaudu.

Lapsevanem R:
„Laps ei taha enam teie tundi tulla, ta ei taha kooligi enam tulla ja ükski laps ei pea selle pärast kooli vahetama, et õpetaja asjadest aru ei saa!“

Õpetaja V:
„Põhikooli
lapsevanemat on
mitu korda kutsutud
kooli. Murdus, kui
pidi vestlema mitme
kooli esindaja
juuresolekul. Ütles,
et ei oska enam,
läheb ja tapab ennast
ära. Jooksis välja,
jooksin järgi ja aitas
lapsevanema
kallistamine. Õpilane
lõpetas hiljem
gümnaasiumi“

Varasemalt on meil olnud ka lahtiste uste päevi, kuid viimasel ajal on need muude ürituste suure osakaalu tõttu ära jäänud ning asendunud individuaalsete külastustega.

Arvatavasti ei ole see ka ainult meie kooli probleem, üldine koosõppimise ja koos uurimise idee ja selle tähtsus uue põlvkonna harimise juures on hetkel veel täitmata paljudes kohtades. Kuigi kool suudaks tänapäeval pakkuda sellist teaduslikku teadmist ja uurimuslikku õpet, mis on uudne info suurele osale lapsevanematest, ei ole meil veel ka idee tasandil mõtet, kuidas selline tegevus võiks toimuda. Küll on meil isadepäeval jõutud selleni, et tehakse koos isadega koosmeisterdamise ringe isadepäeva ürituse järgselt.

Meil on tihti lapsevanem pannud õla alla oma lapse uurimustöö koostamise juhendamisel. On olnud õpetaja kui juhendaja ja lapsevanema või vanavanema kui kaasjuhendaja poolt toetatud uurimistöid, mille kaitsmiseni on lapsed jõudnud. Kuid meie nägemus on, et uurimusliku koosõppimise

vormis võiks siinkohal ära kasutada pigem projekte, kus lapsed on

meil aktiivsed-noored akadeemikud¹ või Gallieod avastusretkedel², kuhu saaks kaasata ka vanemaid.

Väga palju kasutatakse meil vanemaid põhikooli I-III astmes klassi ja kooliväliste õppekäikude saatjatena. Aktiivsus on nii lapsevanemate kui ka õpetajate poolt suur. Kui 1. klassis on vaja valida, kes vanematest saavad kaasa, siis III kooliastmes jäävad üksikud aktivistid, on see siiski arvestatavaks toeks õpetajale õppekäigu planeerimisel, et ta saab kaasata lapsevanema, kes pakub tuge pakkumas eelkõige järelvalve kohapealt.

Kuna meil 1. klassis ei panda hindeid vaid edastatakse koju enesehindamise lehed, siis seda tuleb täita lapsel ja vanemal koos. Loome sellega võimaluse eneseanalüüsiks ja – hindamiseks ning loodame, et saame järk-järgult üle minna süsteemile ka 2. ja hiljem 3. klassides. Nii laps kui lapsevanem saavad seeläbi võimaluse vestelda lapse tulemuste üle ning süveneda õpilase arengusse märksa enam, kui tunnistusel hindeid vaadeldes.

Õpetaja F: „Tihti
probleemide
põhjuseks on
kommunikatsiooni
puudumine või
selle vähesus. Pean
oluliseks avatud
suhteid õpilase ja
õpetaja, õpetaja ja
lapsevanema vahel.
Sageli jääb puudu
selgitustest miks ja
kuidas.“

¹ Noorte akadeemikute projekti eesmärgiks on kord veerandis toetada andekate II kooliastme õpilaste uurimuslikku päeva III kooliastme õpetajate juures, kus nad saavad tundide asemel uusi teadmisi neid huvitavas valdkonnas.

² Galileode õppekava toetav projekt oli I kooliastme õpilastele loodusklassidest, msi toetas loodusteaduslikke teadmiste intensiivsemat õpet laagri ja uurimuspäevade vormis.

Teiseks – lapsevanema ja õpetaja dimensioon. Lapsevanemad külastavad meil tunde mitmel eesmärgil. Üsna tavapäraseks on saanud, et ametitepäeval, tagasi kooli üritustel või ka teemaatilisel tunnil (mis on seotud lapsevanema hobi, elukutse või huviga) osalevad ka vanemad. Eelmisel õppeaastal oli ühes 2. klassis 7 tundi, mille viisid läbi lapsevanemad, so. rohkem kui üks tund veerandis, kus õppekavast tulenevat teemat uuris koos lastega hoopis lapsevanem, mitte harjumuspärane klassiõpetaja. Teistes klassides ei ole aktiivsus nii suur olnud, kuid I kooliastmes on lapsevanemate poolt läbiviidud tund pigem siiski reegel kui erand.

Lisaks õppekavalistele tundidele oleme saanud lapsevanematelt abi õpilaste oskuste arendamiseks ja teadmiste avardamiseks mingitel toetavatel teemadel. Teismelistele tütarlastele on kosmeetikust lapsevanem käinud rääkimas hügieenist, keha ja nahahooldusest, samuti on mitmed meie kooli ringijuhendajad (tants) ka kooli õpilaste lapsevanemad. Mitmeid õpilast üldharivaid tunde on läbi viidud ka lapsevanemate poolt nende töökohtades: kirjastus, teater, tervishoiu kõrgkool, puukool jms. Kus lisaks kutsevalikuga seonduvale tutvustatakse ka vastava valdkonna töid ja tegemisi.

Õpetaja S: „Püüan füüsika teha põhikooli lõpus põnevaks, kuid lapsevanem pole rahul, et õpilane saab tööde ajal otsida vihjeid konspektist, mis viib vastuseni. Vanemad pole rahul meetodikaga ja nõuavad pähe tuupimist. Selle taga võib olla hirm, et pähe õppimiseta ei tule teadmisi. Vaja mõista konflikti tausta.“

Samuti on tavapärase, et I kooliastmes tuleb lapsevanem ise appi keskendumis- ja/või tähelepanu probleemidega noore koolijütsi pingutusi toetama (seda juhtub ka veel III kooliastmes). Osaledes kahe nädala jooksul (või ka enam, individuaalne) kõigis tundides oma lapse pinginaabrina. See on olnud läbinisti positiivne kogemus mõlemale osapoolle. Samuti on meil avatud hoiak kõigi lapsevanemate osas, kes soovivad tulla tunde vaatama ja oma lapse käitumist sealjuures jälgima, küll aga ei ole neid kogemusi eriti rikkalikult.

Koosolekuid viiakse läbi traditsiooniliselt kaks korda aastas klassides ja kord aastas üldkoosolekuna. See vorm on üsna traditsiooniline ja oma eesmärgi täitev, kuid samas ka vähe uuenduslik või väärtusarenduse kvaliteeti vähe panustav. Tunduvalt suurema kaaluga on mitmete õpetajate poolt läbiviidavad lastevanemate vestlusringid ja klassi koosviibimiste õhtud koos vanematega. Esimesed neist toimuvad kas klassi koosolekute asemel või ka traditsioonilise jõulutee õhtuna ka mitme III-IV kooliastme õpetaja poolt, eesmärgiks seejuures parem vestlusvõimalus lastevanematega kui traditsioonilisel klassiõhtul.

Klassiüritused koos vanematega toimuvad enamasti klassijuhatajate vahetumisel. Kena on selliste traditsioonide juures aga nende järjepidevus, mis jääb püsima ka peale klassijuhataja

vahetust. Lapsed ja nende vanemad on harjunud teatud viisil kohtuma ja soovivad seda ka edaspidi. Neis klassides on märksa kõrgem lastevanemate aktiivsus ja kohalolek kooli üritustel.

Kooli tublimate õpilaste tunnustamisel osalevad kutsetega ka vanemad. Olgu selleks siis jõulude ajal „Sõbraliku kaaslane“ tänuüritus või „Tublimatest tublimate“ tänamine kevadel, vanemaga koos lapsele tunnustuse avaldamine on olnud hea kogemus, mis on loodetavasti samuti tõusu teel.

On klassijuhatajaid, kes I kooliastmes peavad klassi blogisid, kus vanem saab pildi ja kirjaliku materjali abil teavet klassis toimuvast ning elada kaasa üritustele ja õpilaste tegemistele.

Kolmandaks – lapsevanema ja kooli dimensioon. Meie koolis toimub suurim arendustegevus arendusnõukogu ja arengukava koostamise perioodil, siis on aktiivselt kaasatud ka hoolekogu. Meie kooli hoolekogu teeb ettepanekuid arengukava koostamise perioodil, mis on enamat kui vaid fiktiivne arengukava ülevaatamine ja nõusoleku andmine. Viimase arengukava koostamisel arvestasime hoolekogu ettepanekuid mitmel tasandil. Isegi näiteks koolis struktuuriüksuse – osakonna nimetuse väljamõtlemisel.

Lapsevanemad on läbi arenguestluste protokollide saanud reaalse võimaluse ka igaaastaselt kooli arengusse panustada. Iga arenguestluste lõpus on vanemal võimalus teha ettepanekuid koolile, mis protokollitakse ja edastatakse läbi e-kooli ka juhtkonnale. Samuti saavad 1., 5. ja 8. klasside lapsevanemad õppeaasta lõpus teha parandusettepanekuid kooli rahulolu-uuringute täitmisel. Kogu seda informatsiooni arvestatakse ka alati õppeaasta lõpetamisel õppenõukogus ja uue õppeaasta eesmärkide ning ülesannete seadmisel arendusnõukogus ja õppenõukogus.

Hea on nentida, et meil on ka mitmeid lapsevanemaid, kes abistavad kooli sponsorluse vormis õpilasürituste autasustamisel või kooli raamatukogu toetamisel. On kaks lapsevanemat, kes on silma paistnud erilise initsiatiivi ja abivalmidusega õpilaste toetamisel. Kõik väärtustegevuste ja emakeele ainekavaga seotud koolisisesed võistlused on õpilaste jaoks auhindadega, eakohaste uute raamatute näol, mis koolile kingib üks lapsevanem. On traditsioon, et igal aastal kooli sünnipäeval kingib iga klass koolile raamatu, ka selle kingituse taga on tegelikult vanemate moraalne ning majanduslik toetus.

Õpetaja G: „Head kogemused vanemate kaasamisel on- uute õpilaste puhul arenguestlustele kutsumine. Kaasamine probleemi lahendamisele (käitumine, õppimine). Ühised peod, klassiõhtud, väljasõidud. Tavapärase.“

Õpetaja D: „Vanemate poolt tuleb initsiatiiv, kui ei olda rahul töö korraldusega. Nt:õpilane pole soovitud taseme rühmatunnis (vanem käis koolis 3 korda , mingisugused selgitused ei aidanud, rõhus pettumusele ja lapse enesehinnangu madaldumisele, vihjed delikaatsed kooli ebaõigest käitumisest). Sellisel juhul kool vaatab võimalused üle ja võimalusel rahuldame lapsevanema soovi, üldjuhul saame positiivse lahenduse.“

Siinkohal võiks ka kirjeldada vestlusi õppejuhtide ja lapsevanemate vahel, kuna see ei ole enam õpetaja-õpilase tasand. Meil on kombeks, et kui õpilase probleem on jõudnud õppejuhini ja õpilane on vestlusel käinud , siis õpilase edusammude korral teatab ka õppejuht ise (veerandi lõpus näiteks telefonitsi) vanemale, et lapsel läheb paremini või hästi. See on lapsevanemale signaaliks, et ka kiitus igapäevase kordamineku eest võib tulla kooli tasemelt, mitte ainult õpetajalt. Lapsevanemale on selline tänu ja kiitus motiveerivaks toeks.

Tulevased lapsevanemad (1. klassidesse õppima asuvate laste vanemad), kutsutakse kevadel kooli õppepäevadele, kus nad saavad koos lapsega osaleda tulevase õpetaja tunnis ning pärast seda infominutites jagatakse teavet kooli ja kooli tulemise kohta. Seeläbi kohtub lapsevanem oma lapse tulevase õpetajaga, aga näeb ka tundide korraldust ja õpetaja õpetamisstiili.

Neljandaks – lapsevanemate organisatsioonide dimensioon. Meie lapsevanemad ei ole kooliga seotud organisatsioonides muul kujul kui hoolekogus. Küll on aktiivne lapsevanemate grupp käimas koos pärast Gordoni perekooli. Nimetuse *Perekubi* all kohtuvad vanemad omal initsiatiivil ka pärast koolitust koostöös koolitajaga (koolipsühholoog), kelle juhendamisel ja toetusel jätkatakse perekoolis käsitletud teemasid. Kuigi esimene perekooli grupp lõpetas kursuse juba 5 aastat tagasi, käivad nad pereklubina koos jätkuvalt.

Samas on meil I kooliastmes klasside lapsevanemad mitteametlikult organiseerinud ennast appi klasse remontima või ühiseid jõulupakke (näiteks kogu klassile ühesugused nimelised vestid-kampsunid) tegema.

Lisaks on meil tavapärane, et õpilastel on võimalus tulla koolivaheaegadel kooli õppima (eelmise aasta kevadel gümnaasiumiastmes ka laupäeviti), kuna õpetajad on nagunii majas olemas. Seda võimalust kasutatakse üsnagi aktiivselt, nii põhikooli kui ka gümnaasiumiastmes. See on kooli ja kodu koostöö ja heade suhete

Õpetaja O: “Mind on alati aidanud see, kui ma mõtlen, et lapsevanem, kes tuleb vestlusele on minu enda parim sõbranna. Kuidas ma seletaksin temale olukorda. Mul on kõik rasked vestlused alati lõppenud meeldivalt!”

märk, kuna selline lisatöö saab toimuda vaid vanema soovil ja initsiatiivil. Seni on sellise töökorraldusega kõik olnud rahul.

Lapsevanemad on suuresti toetanud koolis läbiviidavaid heategevuslikke projekte. Oleme kogunud annetusi koortevanemate, lastemänguasju lastekodudele ja käinud esinemas vanurite hooldekodus. Lapsevanem T. Kapp, kes abistab alati kooli oma teadmiste ja oskustega ka tundide läbiviimisel, viis ühel aastal läbi piparkookide küpsetamise töötoa ja küpsetised kingiti lastekodule. Samuti toimub koolis UNICEFI projekti „ Väike heategu“ kampaania. Selle läbiviimine saab toimuda ja toimubki vaid koostöös lapsevanemaga, kes abistab last nii raha planeerimisel, kui oma töö üle arve pidamisel. Kuna koolil on sõpruskoolid ning nende vahetusõpilaste ja külaliste majutamine toimub alati peredes, on ka siinkohal võimalus tänada vastutulelikke vanemaid, keda alati leidub, et meie külalisi majutada.

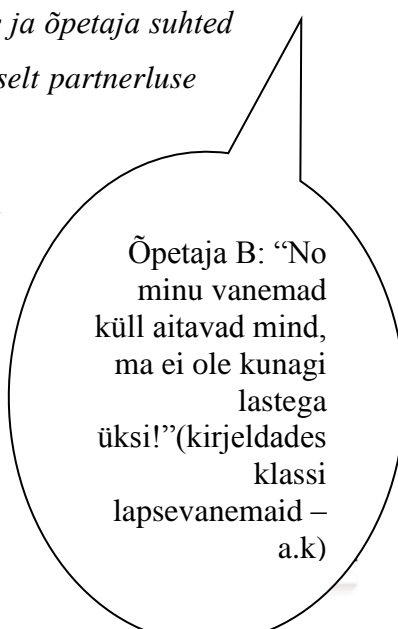
Püüame oma töös lähtuda järgmistest punktidest kodu ja kooli partnerluses, millele on viidanud K. Lukk oma väitekirjas (2008):

1. Lapse ja perekonna tundmine: lapse arengu toetamiseks on õpetaja jaoks oluline tunda iga last ning tema perekonda, et selgitada välja nii lapse kui pere tugevad küljed ja nendest lähtuvalt seada põhilised fookused, mille alusel organiseerida koostööd vanematega. Antud punkt on oluline tagamaks holistlikku lähenemist, mille kohaselt tuleb õpilase arengu toetamisel arvestada tema elukonteksti ja suhteid.

Meie koolis ei kaotata arenguveestlust, kui need muutuvad vabatahtlikuks, meil jääb arenguveestluse pidamine lapse ja lapsevanemaga kohustuslikuks 1.-12. klassideni. Seejuures on õpetaja vastutus vanemaga arenguveestluse pidamine. Arenguveestluse eesmärgiks on seejuures mitte ainult lapse tundma õppimine ja tema arengust lapsevanema teavitamine, vaid ka edasiste eesmärkide ja sihtide seadmine.

2. Lapsevanemate ja õpetajate koostöö: selle põhipunkti aluseks on keskkonna loomine, kus kõik perekonnad tunnetaksid oma vajalikkust, seda et neid hinnatakse. Vanemate ja õpetaja suhted võivad muutuda võistlevateks ning vastanduvateks, kui neid ei suunata otseselt partnerluse ja empaatia eesmärgist kantuna (Lukk, 2008).

Peame tunnistama ka oma eksimusi. Teatud lahenduste puhul on kool jätnud midagi tegemata. Pretensioonid õpetaja suhtes esitatakse tihti anonüümselt ja telefonitsi. Lapsevanem tunneb ka ise, et ta justkui kaebab, mitte ei jaga muret. Vajadus tunda mõlemapoolselt, et teineteisele antakse tagasisidet

Õpetaja B: “No minu vanemad küll aitavad mind, ma ei ole kunagi lastega üks!”(kirjeldades klassi lapsevanemaid – a.k)

Lapsevanem P:
„Probleemidest võiks
lapsevanemaid teavitada
varem, mitte siis kui
väga kriitiline moment
on käes.“

ning otsitakse koos lahendusi, mitte ei kritiseerita ega nõuta oma õigust. Kuidas lahendada olukordi avatult? Saab ära hoida lumepalli efekti. Praegu pole lapsevanem ega kohati ka õpetaja valmis avatud dialoogiks. Selle poole peame püüdlema.

3. Kooli-kodu koostöövormide varieerimine: Eesti koolides on mitmeid traditsioonilisi koostöövorme (lastevanemate koosolekud ja lahtiste uste päevad). Lapsekesksest lähenemisest tulenevalt sisse viidud kohustuslikud arenguvestlused lapse ja tema vanema(te)ga, e-kooli rakendamine, samuti viiakse koolides läbi ühiseid üritusi lapsevanematega ja tegutsevad lastevanemate organisatsioonid (millest peamiseks on hoolekogu). Kooli-kodu koostöövormide puhul peab arvestama, et konkreetse perekonnaga töötamiseks ei ole võimalik ideaalselt sobivat mudelit ette anda, küll aga võimaldab koostöövormide varieerimine leida erinevatele peredele sobiv variant (Lukk, 2008).

Me oleme oma koostöö planeerimisel lähtunud põhimõttest, et kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab. Hoiame enda poolt ukсед avatud. Oleme kättesaadavad ja jagame infot igal võimalusel ka vanemale. Kindlasti on siiski mõtteid, kuidas vanemaid veelgi kaasata.

4. Lapsevanemate ja kooli koostöö: siia alla kuulub lapsevanemate kaasamine kooli arendustöösse, mille üheks eelduseks on vajalike eelteadmiste andmine ehk siis lapsevanemate koolitamine. Üha enam vanemaid on tänapäeval mõistnud oma osatähtsust nii lapse kui kooli arengu seisukohalt ning soovivad aktiivselt osaleda olulisemate kooli arengut puudutavate küsimuste aruteludes, kuid mitte kõik koolid ei ole selleks veel valmis. Uus sisehindamise süsteem on siinkohal koolidele toeks, kuid kasu, mis koolid lapsevanematega koostööst saavad, sõltub suuresti koolist (Lukk, 2008).

Meie suurimaks abiliseks oma töö ja edasise arengu planeerimisel on lapsevanematele esitatavad tagasiside küsimustikud. Kuna need on traditsioonilised ja alati ka analüüsitud, siis info, mis saame on mitmekesine ja äärmiselt kasulik. Samuti arenguvestluste protokollides olevad ettepanekud.

5. Usalduse loomine: hästitoimiva koostöö aluseks on iga partneri vajaduste ja väärtuste tunnistamine. Väärtustest lähtuva koostöö neli peamist elementi: väärtuste defineerimine, ühiste väärtuste loomine, väärtuste tasakaalustamine ja väärtuste uuendamine (Lukk, 2008).

Oma seniste koostöö punktide hindamine läbi käesoleva väärtusarenduse analüüsi, aga ka igakevadise rahulolu-uuringu kaudu saame alati teada, kus parasjagu oleme, et minna siit edasi uute eesmärkide püstitamise ja tegude poole.

Lapsevanem R.
“Mulle meeldib suurte majas.
Näen, et mu lapsel lõpuks silm särab ja ta saab õpetajatega kontakti!”

Meil oleks vaja kaardistada lapsevanemate väärtused, nende hoiakud ja soovid. Analüüsida vanemate eesmärke ja kooli eesmärke ning leida ühine osa neis, teha väärtuste selitustööd ka ühisel tasandil, kuid selleni pole me veel jõudnud. Mitte et see kõik on tegemata ja seetõttu segaks või halvaks igapäeva tööd, vaid seeläbi saaksime veelgi enam vältida konflikte ja läbi üksteisemõistmise liikuda ühiste eesmärkide poole. Õnneks on läbi arendusjuhi ameti võimalik meie koolis vajadusel tagada kõik uurimused lastevanematele, õpilastele ja kooliperele ning nende analüüs ja hindamine nii töö tulemuslikkuse kui ka eesmärgistatuse tagamiseks. Kui selline ametikoht puuduks, peaks iga õpetaja panustama enam üldise olukorra kaardistamisele ja hindamisele.

Lapsevanemate hinnangud koolile rahulolu-uuringu alusel

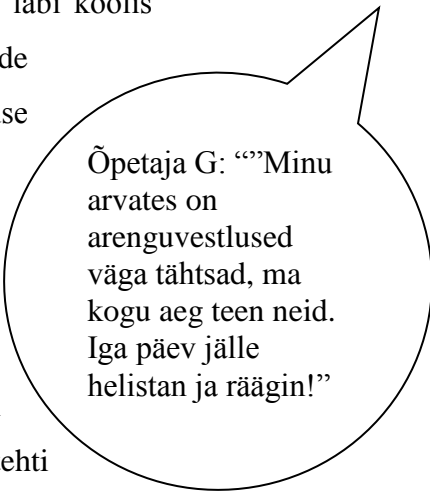
Eesmärk

Traditsioonilise rahulolu-uuringu peamiseks eesmärgiks on saada nii õpilaste kui lapsevanemate hinnanguid koolile ja õpetamise kvaliteedile. Antud analüüsi raames vaadeldakse vaid lapsevanemate vastuseid. Eesmärgiks on analüüsida kooli rahulolu-uuringus lapsevanemate poolt välja toodud kooli tugevaid külgi ja koolile tehtud parandusettepanekuid.

Meetodid

Tagasiside küsitlus lapsevanematele. 2011/2012 õppeaasta lõpul viidi läbi koolis tavapärased tagasiside küsitlused kõikidele 5., 8., 10. ja 12. klasside õpilastele ning 1., 5. ja 8. klasside lastevanematele. Küsitluse läbiviimiseks kasutati küsimustikke, mis erinesid vanuseti. Küsimustikud on anonüümsed. Näiteks ei hinnanud 10. klassi õpilased oma klassi suhteid, kuna tegu on täiesti uue klassikollektiiviga; 12. klassides ei hinnatud kiusamise sagedust.

Küsimustiku täitsid 65 1. klassi, 34 5. klassi ja 24 8. klassi lapsevanemat. Hinnanguid erilise kohta või parandusettepanekuid tehti vastavalt: 1. klasside lapsevanematelt 38 väljatoodud tugevust ja 23 parandusettepanekut, 5. klasside lapsevanematelt 21 tugevust ja 15 parandusettepanekut ning 8. klasside lapsevanematelt 16 tugevust ning 12 parandusettepanekut. Küsimustiku analüüs viidi läbi töö autori poolt.

Õpetaja G: “”Minu arvates on arenguestlused väga tähtsad, ma kogu aeg teen neid. Iga päev jälle helistan ja räägin!”

Analüüsimiseks valiti välja läbiviidud tagasisideküsimustiku need küsimused, mis olid seotud lapsevanemate hinnangutega koolile üldiselt.

Esimesena analüüsiti kooli tugevaid külgi. Tegemist on avatud küsimusega ja lapsevanem saab tuua välja siin kõik kooli tugevused, mida ta ise eelistab või tunneb. Arvestades, et vastata saab kooli keskkonnast, tehnilistest vahenditest kuni dokumentatsiooni, inimeste ja asukohani, on võimalike vastuste variatsioon suur. Antud küsimuse kategoriseerimisel loodi kaks kategooriat – positiivselt käsitletud õpetaja ja muu (sh keskkond, asukoht, toitlustus, e-kool jms.). vastused jagunesid järgnevalt:

Tabel 1. Lastevanemate arvamuste jagunemine kooli tugevuste nimetamisel

Õpilase vanus	Tugevusena nimetatud positiivselt õpetajat	Tugevusena nimetatud muud	Vastajate arv (ühel vastajal võis olla välja toodud mitu kategooriat)
1. klass	30 korral	22 korral	38
5. klass	8	16	21
8. klass	4	10	16

1. klasside õpilaste lastevanematest enamik (38-st 30 korral mainitud) on nimetanud kooli tugevusena head õpetajat, häid õpetajaid või õpetajaga seonduvat. 5. ja 8. klasside puhul on enam mainitud muuga seonduvat (nt e-kool, klassiväline tegevus, kodu lähedus, kooli suurus, valikuvõimalused, ruumid jms).

Teisena analüüsiti ettepanekuid koolile, mida muuta või parendada. Ka siinjuures oli tegu avatud küsimusega nii, et lapsevanem sai teha ettepanekuid kõigis koolielu puudutavates valdkondades. Analüüsimisel jagati vastused kahte kategooriasse: õpetajate osas tehtud parendusettepanekud ja ülejäänud koolikeskkonna osas tehtud parendusettepanekud. Kategoriseerimisel oli aluseks õpetaja vastandudes koolikeskkonnale, kuna suhtest õpetajaga algab vanemaga koostöö.

Tabel 2. Lastevanemate arvamuste jagunemine koolile parendusettepanekute tegemisel

Õpilase vanus	Parendamist vajab suhe õpetajaga või õpetaja töö	Parendusettepanek tehtud muus osas	Vastajate arv (ühel vastajal võis olla välja toodud mitu kategooriat)
1. klass	3 (lisaks 1 muu personal)	10 (lisaks 10 „ei oska öelda“)	23
5. klass	8	7 (lisaks 7 „ei oska öelda“)	15
8. klass	3	7 (lisaks 4 „ei oska öelda“)	12

1. klasside vanematest suur osa ei näe õpetajate juures parendamist vajavaid valdkondi, samuti on 8. klassidega. Tunduvalt suurem on 5. klassides õpetajat puudutavate parandusettepanekute hulk vastuste koguhulgast.

Tabel 3. Lapsevanemate hinnangud parendusvaldkondadele koolis üldiselt

Parandusvaldkond	Kokku
Õpetajate käitumine või sellega seonduv	14 korral mainitud
Muu (remont, puhvet, söökla, tunniplaan jms)	24 korral mainitud
Rahulolu olemasolevaga (ei tuleks midagi muuta, kõik on hästi, ei oska öelda)	21 korral mainitud
Kokku	59 vastust

Kokkuvõtlikult võib öelda, et õpetajate tööd puudutavas osas tehakse vähem parendusettepanekuid kui muudes koolielu valdkondades. Peaaegu pooled parendusettepanekud on tehnilist laadi ja ei ole inimsuhetega või suhtumisega seotud. Peaaegu pooled lapsevanematest ei nimeta parendamist vajavaid tegureid.

Lapsevanem K: “Teate, minu arvates on see klass loomakari. No minu laps ka!”

Järeldused

Lapsevanemate küsitlusest analüüsiti küsimusi, mis on otseselt lapsevanemate hinnangutega kooli tugevustele ja nõrkustele seotud. Eeldasime, et kui vanemad toovad tugevusena välja palju õpetajatest mittesõltuvaid tegureid ja parendusettepanekutena õpetajatega seonduvat (suhted, distsipliin, õppetöö tase), siis on rahulolematust kooliga suurem ja konfliktid kergemad tekkima. Kuid ootamatult palju või oodatust rohkem nimetati häid suhteid või sõbralikke õpetajaid kui kooli erilist külge ja ettepanekud koolile olid pigem sellised, mis koolist endast vähe sõltuvad (koolireform, söökla jms.)

On hea meel tõdeda, et 1. klasside lapsevanemad on esimese õppeaasta lõpus oma õpetajaga valdavalt rahul. 5. klasside lapsevanemate väheseid hinnanguid heale õpetajale kui kooli tugevusele, tuleb koolisisest analüüsida, kuid üheks põhjuseks võib siin olla ka üleminek ainesüsteemile. 5. klassides vahetub suur hulk õpetajaid ja arvatavasti ei ole vanemad muutunud oludega rahul ning selle üheks põhjuseks võib olla puudulik kommunikatsioon või muutunud nõuded, mis ei ole vanemale arusaadavad. Siinkohal peab koolis kindlasti vastavad muudatused tegema ning vanematega suhtlemist parandama. Hea meel on tõdeda, et 8. klasside esimese õppeaasta järel olukord jälle nii halb ei ole, kuigi õpilased vahetavad pärast 7. klassi nn väikeste maja suurte maja vastu ning olud, nõuded ja õpetajad vahetuvad suuresti uuesti.

Lapsevanem X: “C klassi klassijuhataja on väga hea õpetaja ja kvaliteetne õpetaja ongi ju kõige alus.”

Ka eelmisel aastal analüüsitud õpilaste hinnangud õpetajatega suhetele olid nõrgemad just 5. klassides. Näiteks kui 5. klassides nimetati, et õpetajad annavad palju õppida või õppimine on raske. Kui vaadelda sellest seisukohalt, et 5.

klasside lapsed ja lapsevanemad näevad õppimisega seotud probleemide või kooli nõrkuse/paranduskohana õpetajat või temaga seonduvat, kuid 1. ja 8. klassides nii ei arvata, siis on see koolile suurepärane tagasiside, et muudatusi kaaluda ja probleemi põhjusi selgitada.

Kui õpilane tunneb end kokkukuuluva ja heade suhetega kollektiivi liikmena, on suur osa väärtuskasvatusest leidnud positiivse väljundi. Õpilase tunne, et teda koheldakse hästi kõigi kollektiivi liikmete poolt, on iseloomukasvatuse üks võtmetegureid (Berkowitz, 2009). Seega peaksime panema rõhu sellele, et õpilane saaks aru, palju sõltub õpetajast ja õpetaja saaks aru, et suur osa sellest, mida ta teeb või tegemata jätab, võib jätta õpilasesse jälje läbi negatiivse õpetajakuvandi, mis omakorda võib viia selleni, et õpilane pettub koolis ja õpetajates vaid suhtlemise või suhtumise probleemide tõttu.

Eelmisel õppeaastal läbiviidud õpilaste küsitlusest tuli välja, et õpilaste hinnangul teeb kooli eriliseks ja heaks omavaheline suhtlemine ja koolipere liikmete suhtumine üksteisesse. Õpetajad leidsid, et eelkõige saab väärtusi edasi anda läbi suhtlemise, hoiakute ja igapäevase töö. Sel aastal saame siia liita lastevanemate arvamused, mis samuti toetavad õpetaja osatähtsust hea kooli ja kooli tugevuse hindamisel. Kuigi eelpool toodust saab tõdeda, et valdavalt on lapsevanemad õpetajatega rahul ja nimetavad tugevaid/häid õpetajaid kooli erilise märgiks, on murettekitavalt suur hulk 5. klassi õpilasi, kes tajuvad olukorda vastupidiselt. Samas on need valdkonnad, mida saab kõige vähem läbi ühistegevuse muuta või üleüldse suunata, küll aga on võimalik läbi tagasiside kogumise ja tegevuste analüüsi leida valdkonnad, millele rohkem tähelepanu pöörata.

Õpetaja R: „Igal sügisel 8.kl vanematelt initsiatiiv ja rahulolematuse hindamise suhtes. Kohati tunne, et lapsed õpivad hinnete jaoks.“

Lapsevanem N:
„Mulle tundub et selle kooli tugevuseks on positiivne hoiak ja suhtumine. Mured leiavad pea alati lahenduse. „

KOKKUVÕTE

Oleme oma koolis süsteemse väärtusarendusega tegelenud nüüdseks kolmel aastal. Kui väärtusarenduse ja väärtuskasvatuse tegevuste planeerimine ning läbiviimine on sujunud esialgu hästi, siis kevadine rahulolu uuring ning väärtusarenduse analüüs on andnud meile kinnituse tehtu kohta või suuna edaspidiseks. Sel korral analüüsisime oma tööd, mis toimub koos või koostöös lastevanematega.

Koolis saavad kokku ühiskonna erinevad kihid, arvamused, väärtused ja ootused. Meie kool püüab seejuures igatüheni jõuda ja omalt poolt riigi (või ka õpetaja enda) jaoks olulisemaid väärtusi ja hoiakuid õpilaseni viia. Kuna ootused ja hoiakud on erinevad, võivad need tuua kaasa konflikte, eriti juhtub see siis, kui ka suhtlemine kooli ja kodu vahel on probleemne ning toimub vaid hädapärast ning hädaga.

Kuna laps on koolis suure osa oma päevast on väga olulised kõik täiskasvanud, kes teda koolis mõjutavad. Õpetaja ei ole siinkohal eeskujuks lapsele, kes õpib seeläbi käitumismustreid ja suhtlemist, vaid ka vanemale. Õpetaja on professionaal ja spetsialist, kes peab suutma säilitada rahu, lugupidamise ning usaldusväarsuse igasuguses suhtlemissituatsioonis.

Selleks, et ühine eesmärk leida, selle poole liikuda, üksteist mõista ja üksteisele eksimusi tunnistada, neid andestada ja koostöös paremini edasi minna, on hea, kui õpetaja ja lapsevanem suhtuvad üksteisesse kui heatahtlikku partnerisse. Koolil on siinjuures astuda esimene samm, et lapsevanem kooli tuua ja kaasata partnerina.

Meie koolis on üsna edukalt täidetud kooli ja kodu partnerluse mitmeid tasandeid. Me püüame lastevanemaid kaasata alates sellest, kui kevadel 1. klassidesse õpilasi kirja hakatakse panema. Enim oleme edukad õpetaja ja lapsevanema, aga ka kooli ja lapsevanema dimensioonis. Kevadistest rahulolu-uuringutest selgus, et suur hulk lastevanemaid 5. klassides ei ole rahul õpetaja töö mingi osaga. Selle aasta eesmärkide ja ülesannete seadmisel oleme arvestanud lastevanemate hinnangutega. Lisaks hindamise ja planeerimise tööle, kus arvestame alati lastevanemate arvamusi, on meil tuua palju traditsioonilisi aga ka üsna uuenduslike näiteid vanemate kaasamise ja kodu ning kooli partnerlusest.

Siiski on valdkondi, kus peame pingutama enam ja leidma lastevanematega võimalusi teineteise kuulamiseks ja kohtumisteks. Üritused või tegevused, mida on viinud läbi lapsevanemad või kuhu neid oleme kaasanud, on olnud alati edukad ja põnevad. Töö lastevanematega on kindlasti valdkond, millest on koolil vaid võita.

KASUTATUD KIRJANDUS

- **Berkowitz, M. W.** (2009). Teaduspõhine iseloomukasvatus. Kogumikust Pöder, M., Sutrop, M., Valk, P. *Väärtused, iseloom ja kool. Väärtuskasvatuse lugemik*, (lk 193-213). Tartu Ülikooli eetikakeskus.
- **Hirsjärvi, S.** (1998). Kasvatuse väärtused ja eesmärgid tänapäeval. Artiklite kogumikust *In via Educationis* (lk 7-14). Tartu Ülikooli pedagoogika osakonna väljaanne nr 4, lk 7-14.
- **Lilles, L., Valk, P.** (2009). Õpetajate vaated väärtuskasvatusele. Kogumikust Sutrop, M. Valk, P., Velbaum, K. *Väärtused ja väärtuskasvatus. Valikud ja võimalused 21. Sajandi eesti ja Soome koolis* (lk 435-456). Tartu Ülikooli Eetikakeskus.
- **Lovat, T., Clement, N., Dally, K., Toomey, R.** (2010). Values education as holistic development for all sectors: reaching for effective pedagogy. *Oxford Review of Education*, 36:6, lk 713-729.
- **Lukas, T.** (2009). Kool hoiab ühiskonda koos. Kogumikust Sutrop, M. Valk, P., Velbaum, K. *Väärtused ja väärtuskasvatus. Valikud ja võimalused 21. Sajandi eesti ja Soome koolis*, (lk 15-22). Tartu Ülikooli Eetikakeskus,
- **Lukk, K.** (2008). Kodu ja kooli koostöö struktuuralsest, funktsionaalsest ning sotsiaalsest aspektist. Dissertatsioon. Tallinna Ülikool.
- **Valk, P.** (2009). Väärtuskasvatuse mudelit otsimas. Kogumikust Sutrop, M. Valk, P., Velbaum, K. *Väärtused ja väärtuskasvatus. Valikud ja võimalused 21. sajandi Eesti ja Soome koolis* (lk 175-188). Tartu Ülikooli Eetikakeskus.